

HORALOVÉ SE VRACEJÍ

Provádějí turisty, provozují malé statky nebo horské chalupy a neměnili by. Pět příkladů navrátilců, kteří vyrazili do světa, ale vrátili se do rakouských kopců, kde život není jednoduchý. Jinde by ale být nemohli.

Text a foto:

Tomáš Hájek

» ???? «

Život v horách není pro každého. Zvláště v rakouských Alpách, kde jsou mnohá údolí skoro odstřižená od světa. Do větších měst s jejich pohodlnými službami, kulturními akcemi a plnými regály v obchodech to mají lidé i několik hodin jízdy autem. Velmi omezená bývá i škála pracovních příležitostí. Přesto se v posledních letech stává trendem v horách nejen zůstat, ale dokonce se tam vracet a znovu usazovat. V Rakousku dnes lze nalézt mnoho takových navrátilců, na které mohou tisíce Čechů, již tam v létě i zimě jezdí, narazit. V malých horských vesnicích, na samotách či stranou hlavních cest žijí spokojeně a dokonce šťastně.

Uživit se však není snadné, ne všude vedou pohodlné a udržované silnice a ne každý může mít za domem sjezdovku. Značná část obživy je spojená s turistikou, ať už letní nebo zimní, a na to musíte mít národu, takovou práci nemůže dělat každý. Ale čím dál častěji se nyní daří sladit turistický ruch s životem místních řemeslníků. Pěstitelé, farmáři zase dodávají své produkty do restaurací a horských chat. Ne všichni z turistů mají radost. Někdy je třeba místním vysvětlit, že bez turistů by byla menší poptávka, méně práce a jejich život by byl o dost složitější.

Třeba u korutanského Weissensee se podařilo několika zarpulým nepřátelům turismu

vysvětlit, že se dá najít rozumný kompromis, jak s návštěvníky vyjít. Mnozí z nich je přijali a dokonce si na svých statcích zřídili několik pokojů, jež turistům pronajímají. Hodně pomáhá dnes tak módní zájem o všechno místní, lokální, tradiční či domácí.

Návrat z velkého světa

Právě o lokální produkty a propojení místních farmářů s turisty se u jezera Weissensee zasazuje Almut Knallerová. Jde jí o to udržet v okolí co nejvíce místních řemeslníků a statkářů. Mnozí nemohou nebo neumějí pracovat s turisty, kteří tam vytvářejí většinu příjmů. Knallerová to zvládá, a tak se stává jakýmsi mostem mezi starousedlíky a návštěvníky.

„Zapojení místních lidí je naprosto klíčové. Proto kupujeme co nejvíce lokálních produktů, mléko, maso... Sýry z Holandska nám v našem konceptu nedávají smysl, když tu máme statkáře, kteří dělají sýr přímo tady,“ vysvětluje Knallerová, která už devět roků vede na kopci nad jezerem horskou chalupu Naggler Alm a do rodného kraje se vrátila poté, co procestovala svět.

„Pracovala jsem pro rodinný hotel dole u jezera. Sedm let jsem to vydržela, ale na konci téhle etapy jsem si připadala jako krysa v kolotoči,“ říká. Se vším praštila a odjela z Rakouska. Rok se potloukala po světě, cestovala, uží-

vala si volna, aby nakonec stejně pochopila, že její domov je právě v Korutanech a že jinde žít nechce. Vrátila se a od dvou drobných farmářů, kteří na okolních pastvinách pasou přes léto svůj dobytek, si pronajala horskou chalupu Naggler Alm. Mnozí tvrdí, že tohle místo má stejně ve jméně. Její křestní jméno zní Almut a Alm je v němčině horská louka.

Louku navíc objevíte snad v každém jídle, které si u ní objednáte – třeba v jednom z nejlepších císařských trhanců Kaiserschmarrn, jaké kdy ochutnáte. S borůvkami nasbíranými v horách nemá konkurenci. Když si u ní dáte v létě polévku dne, vždycky v ní bude něco z okolních luk. Na jaře se do polévky přidávají různé byliny, hřebíček, kopřivy, pampelišky. Když je přimícháte do základu tvořeného solí, vodou, cibulí a bramborami, vzniknou z toho skvělé chutě. A když ji navíc naservírujete v modrém nádobí, které se vyrábí také v jedné z vesnic u Weissensee, máte tu skvělou ukázkou regionální domácí kuchyně.

Knallerová, která jinak bydlí dole v domě u jezera, se s horskou chalupou v kopcích nad Weissensee sžila natolik, že tam na léto stěhuje. „Mám ráda ta letní rána na horských pastvinách v okolí. Viděla jsem po světě spoustu krásných míst, ale do Weissensee jsem se vždycky ráda vracela a dnes už vím, že tu chci natrvalo žít. Jsem tu šťastná,“ říká.

??????

Průvodce rájem

Národní park Vysoké Tauern leží severozápadně od Weissensee a rozkládá se na území tří rakouských regionů: Korutan, Salcburska a Východního Tyrolska. Je to největší národní park v Evropě, žijí tam majetátní orli, hbití kamzíci či kozorožci a kvete tam množství vzácných horských rostlin. Ale ne každý ví, kde je najít. Když je chcete opravdu uvidět a k tomu se o parku co nejvíc dozvědět, můžete si najmout místního rangera, průvodce, který vás po okolních kopcích i údolích provede. Právě touhle prací se živí Andreas Angermann z vesnice Kals, nad níž se tyčí nejvyšší hora Rakouska Grossglockner. Ale tuhle práci nedělal vždycky. Ve Východním Tyrolsku se sice narodil a dodnes tam žije, ale po škole za prací dojezdil skoro dvě stě kilometrů.

„Pracoval jsem v Innsbrucku, to je přes dvě hodiny cesty autem. Jezdil jsem to každý týden, pronajímal si tam bydlení,“ vypráví svůj příběh sympatický muž, když spolu procházíme údolím Defereggental. „Hory jsem měl vždycky moc rád, a tak jsem v kopcích trávil hodně času. Jednou jsme si s kamarádem vymysleli, že v neděli ráno na východ slunce vylezeme na vrchol Glödispitze ve 3 206 metrech nad mořem. Povedlo se a my se mohli kochat nádherným východem slunce nad celým národním parkem. Bylo to úžasné.“

Do hor aspoň na léto

Svůj dům v Oberstdorfu na samotném jihu Německa pravidelně každý rok na čtyři letní měsíce opouští rodina Davida Berktolda. Z města hned za rakouskými hranicemi se sbalí a odjíždějí do horského údolí u vorarlberského Mittelbergu. Už jedenáct let tam tráví čas se stádem krav a bydlí ve 400 let staré chalupě Fluchtalpe, která stojí v národním parku Wildental, nedaleko vyhlášeného lyžařského střediska St. Anton. Za chalupou padá do údolí krásný vodopád, který se mění v horskou říčku svádějící ke koupání. Spolu s manželkou Martinou a dvěma dětmi, devítiletým Johanesem a šestiletou Magdalenou tam hospodaří vždy od června do září.

„Zní to sice idylicky, ale je za tím spousta práce. Děláme to ale rádi. Ale hlavním zdrojem našich příjmů je výdělek z prodeje pití a jídla hostům,“ vysvětluje Berktold. Sám pochází z rodiny statkáře, doma v Německu mají hospodářství se třemi stovkami krav, takže by se mohlo zdát, že se do hor trochu schovali před záprahem na farmě, není tomu tak.

„Práce máme spoustu. Je tu několik krav, které dávají i mléko a je třeba je každý den podojit, abychom mohli mléko prodávat kolemjdou-

» ??? «

cím. David navíc dvakrát denně chodí krávy kontrolovat na kopec ve 2200 metrech. A pak je tu práce s v kuchyni. Chystáme jídlo, pečeme různé deserty," říká Martina Bertoldová.

Permakulturní punker

Údolí Kleinwalsertal patří k těm nejzapadlejším v celém Rakousku. Jediná přístupová cesta sem vede přes Německo. Spousta obyvatel Vorarlberska, přestože bydlí jen několik kilometrů odtud, se sem nikdy nepodívá. Přístupu z rakouské strany brání horské vrcholky a podstoupit „objížďku“ přes Německo se jim nechce. I když jste v Rakousku, na každém kroku je patrný vliv sousední země. Nenarazíte tam na tolik typických příkladů vorarlberské architektury, také v obchodech je méně rakouského zboží.

Ve vesničce Mittelberg žije Andreas Haller, sympatický čtyřicátník, který v sobě nezapře „punkera“. Uprostřed pečlivě posečených alpských pastvin působí jeho permakulturní zahrada jako nevzhledné smetišť. Teprve když vás provede kolem záhonů, pochopíte, že možná právě tehle styl pěstování zeleniny dává smysl.

„Přestat fungovat v běžném systému jsme se rozhodl ve chvíli, kdy se stalo to neštěstí ve Fukušimě. Byla to poslední kapka. Už před tím jsem strávil nějakou dobu jako pomocná síla ve švýcarských horách, staral jsem se o krávy a naučil se žít v souladu s přírodou,“ vysvět-

??????

luje kudrnatý muž. Podle něj je pro člověka přirozené, že v zimě trochu vypne, více spí, odpočívá a na jaře je zase mnohem aktivnější. „Vždycky to tak bylo, jen my jsme to změnili, ale tělo je na to nastavené.“

V jeho zahradě se nic neděje způsobem, na který jsme většinou zvyklí. Zahrada nejede na výkon. „Když se do něčeho pustí slimáci, nechám je. Už jsem zjistil, že se pouští stejně jen do rostlin, které nebyly úplně zdravé a navíc nesežerou nikdy víc než pět procent úrody. Mám tu čtyři různé záhony a podle živlů je střídavě osazuji různými plodinami. Brambory pěstuji ve věžích na seně, prostě je to jiné. Navíc tady v 1100 metrech nad mořem jsem jediný pěstitel zeleniny údolí,“ říká muž, který i s alimenty na svoje dítě vystačí na měsíc s 500 eury (tedy 13 000 korunami).

Své produkty zpracovává pro vlastní potřebu a ještě mu zůstane na výměnu se sousedy za maso nebo mléčné výrobky. O jeho zeleninu je docela velký zájem a v budoucnu by rád spolupracoval s jednou místní restaurací. Na otázku, co si myslí o označení „bio“, odpovídá: „To je jen marketingový tah. Bio znamená, že to je prostě ze zahrady. Normální zelenina, která vyrostla přirozeně. Naopak všechno ostatní by se mělo označit jako 'jedovaté', tedy všechno, co bylo sklizeno před dozráním, co je z velkopěstíren, chemicky podpořeno a podobně.“

